

Радован Поповић

МАТИЈА

октобар, 2023.

Радован Поповић

МАТИЈА

Њим самим

M
Vukotić
Media

октобар, 2023.

ПОЕЗИЈА ЖИВОТА

Прохујало је 66 година ошћкако је Матија Бећковић објавио прву песму у новинама „Млада култура“ под насловом „Прелудијум“.

Од тада до данас узбуркао је океан великим таласима својих стихова, драма, новинских текстова, политичких изјава, анегдота...

Пушњући као „метак лушалица“, без застоја, обишао је све континенте и свуда палио песничке ватромете.

Стизао је да се испрси и рецитује и у оним местима на Балкану где песничка стоја није утиснула.

Палио је молићвене свеће у хришћанским храмовима, од своје дванаестовековне Мораче преко Косова, где му „краду памћење, ошимају векове“, Хиландара, до чикашке Грачанице. Када је ка небу полетела његова поема „Богојављење“, ава Јусин Појовић му је, обрадован, поручио: „Пишите што слободније – то је суштина православља“.

Друговао је, пријатељевао с најлепшим изданицима српске писане речи – од вршњака Бране Петровића до кнегиње тојле речи Десанке Максимовић.

Неколико деценија рашчлањивао је свеколике прилике с највећим дисидентом Европе Милованом Ђиласом, у шеслинском сиоју електрицијетиа две куле – партизанској хероја и четничкој командантиа.

Целој живојној пушешествија, до гана данашњеј, носио је на плећима, у души, исјод левој плућној крила, шу праку „четнички син“. Збој тоја су му застављали збирке, забрањивали да се иде попише. „Мени су шиме, на неки жалостан начин, чинили услују. Сјицао сам већу славу нејо што сам заслуживао“, рећи ће на онај свој црнотуморни начин (као да је с Цетиња) заносни песник.

Хшеле су збој тоја неке политичке вође Србије да сирече и њејов улазак у Српску академију наука. Али груји су били презвенији и далековидији, ја је већ у четрдесет четвртој јодини прекорачио прај те куће и постоао најмлађи бесмртник.

Као што је мнојо тоја у њејовом живоју личило на муњу или привиђење, шако је и у овом случају севнуо тром: ушао је у САНУ као новинар шада највећеј жушаћа у Јуославији, листиа „Чик“ са ојромним

ширажем, у којем је пекао кору хлеба за преживљавање. Као што је и 38 година био подстианар у прагу где су стианове од државе добијале промукле кафанске певачице и полишички мрави.

Славу је стицао пишући о Црној Гори. „Он ју је, после Њејоша, најлејше ојевао“, описаће ошироумни Ђилас. Он је открио њено биће, њен крвошок, њену свећлост и црnilо. Њену аншичку драму. Њену тазистоју од врха врхова до кршевиших бездана и јама. Она је њејова камена колевка. Престио њејовој јесништва. Они исти који су ја воздизали ка врху Ловћена, после су му забранили да тамо крочи. А он оставља јорку ојомену: „Како умрем, волео бих да живим у Црној Гори“.

Кроз све звездане стазе и живојне бојазе Бећковић је ходио право, ледајући у очи и обрашме и изроде.

Ни слушанијеј ни омиљенијеј јесника.

Ни циширанијеј.

Ни инширашивнијеј.

Ни речистијеј.

Ни немирнијеј.

Ни нејомирљивијеј.

А превалио је дуј јуш и стицао далеко – за који месец навршиће 84 године. Млађи од мене штачно годину дана, само што сам ја проледао на Аранђеловдан, а он зајлакао на Дан Републике.

Више од њола века истрајава наше
дружење и пријатељство. Без сенке.

Сада, ево, њомало сабирамо догађаје,
шребимо их и износимо на виђење. На
шрпезу сладокусаца њисане речи и њокло-
ника Бећковићеве њоезије.

Наш саборац и истројодишњак Радо-
ван Појовић, највреднији и најљог-
нији биограф српских њисаца, сјајан
новинар и истраживач, њробрао је на
свом искусњеном решешу догађаје
из Машијиној живоша, а њонудио нам
ову њрепши свешлећих дана. Својевр-
шан сњоменар. Песнички хербаријум.
Опрлицу догађаја која њлени својом
њрецизношћу и чистошом, зрачи муг-
рошћу и њлеменишошћу.

И шо је, уњркос бојашом избору, само
део радној, сњваралачкој, њресњижној
бившњована великој њесника. А зањочео
ња је у наручју самохране мајке Зорке,
ња расњламсао већ у мањурској њубави
с Вером Павлагољском, опрнуо се њоро-
дичном слојом са ћеркама Људмилом и
Ољом, окишио њризнањима и уздарјима
за које је њошребно њприкључиши десеш
железничких вајона да би их се одвезло
до музеја усњомена.

Захвалан сам Машији што је њпри-
хвашио да ошворимо њејове шкриње
сећања, и Радовану што је све шо
урадио у маниру најврснијих биогра-

*фа и зналаца велелејној Машијиној
йоејској дворца.*

Све је Бећковић оживео чеја се дошакао.

Чудо од живојиа.

Поезија живојиа.

Поклон живојиа.

Мањо Вукотић

*Маџија Бећковић – суза или мина
Пуџи шџо себе ѣрави или воз без шина*

*Носи ли он бомбу месџо ѣлаве
Дави ли он речи или њеѣа даве*

...

*Баш је њеѣа бриѣа бар је њему лако
Све је оживело чеѣа се доџако.*

Маџија Бећковић

НИКО НИЈЕ

М

Б

ВЕЋИ ОД ОЦА

Име и пре рођења

О ткако се почетком педесетих година прошлог века појавио у српској књижевности, Матија Бећковић је у центру пажње јавности, књижевне, али и васколике друге. Он је најпре „несташни“ дечко коме нема премца у генерацији писаца која сваком својом књигом изазива несвакидашњу пажњу не само књижевне критике. Његовим делом баве се писци, али и дежурни идеолози којима загорчава живот у остварењу „зацртаног пута у светлу будућност“.

Матија Бећковић ево више од пола века истрајава захваљујући изузетном дару – једна је од водећих личности српског књижевног живота, аутор је антологијских књига поезије, чак и беседа којима нема равних у новијој српској књижевности.

Па ко је, у ствари, Матија Бећковић?

Када се Вуку Бећковићу, официру краљевске војске са службом у Сенти, градићу на северу Бачке, крај Тисе, 29. новембра 1939. родило прво дете, син, узбуђењу није било краја. Супруга Зорка, родом из оближње Кањиже, где јој је отац Миладин Таушан по повратку са Солунског фронта као добровољац добио земљу и населио се у ову равницу, желела је да своме првенцу да име Матија, по завету вољеног брата Милана Таушана, који је као млади комуниста, питомац крагујевачког Војно-техничког завода,

извршио самоубиство у Петроварадину, где је био на одслужењу војног рока.

Причала је најближима да је као трудница сањала како је неки Мађар хтео ножем да је удари у стомак, а већ покојни брат је испречио своју руку и рекао:

– Немој, ту је Матија.

А онда се обратио сестри:

– Ти ћеш родити сина и даћеш му име Матија.

Зорка је мужу једног дана предала парче хартије исписано ћирилицом и овако срочено: „Ако пођеш, нека ти је сретан пут. Ова неколика слова нека ти буду спомен, твоји до гроба Зорке и Твог Матије.“

Дакле, пре рођења родило се име Матија.

То име, међутим, у родослову Бећковића у Црној Гори, у Ровцима, није постојало. Кад је кум Јован Вуковић стигао из Београда, донео је име. Рекао је да ће се дете звати Радосав. На крају је жандармеријски официр Вуковић попустио јер је мајка Зорка пошто-пото хтела да испуни завет и предсказање, па је у месној цркви, у храму Светог арханђела Михаила у Сенти, на крштењу потоњи велики српски песник добио име Матија. Био је то први човек с тим именом у Ровцима, па и даље од Веље Дубоког (тамо је био понеки Мато и Матије – али Матија није). Мајка је налазила још једно оправдање за ово име – дете рођено на дан Светог Матеја.

Иначе, братство Бећковић – Драшковић било је вазда поносно на своје храбре претке који су се истицали јунаштвом у бојевима с Турцима. У некрологу прадеди ровачком командијеру Вују Бећкову, који

је објављен у *Гласу Црнојораца* 9. децембра 1901. године, забележени су многи подаци из живота породице. Вујо се прозвао Бећков по деду Бећку Драшковићу (коме је кумовао велики војвода Мирко Петровић). Од Вуја се огранак Драшковића прозвао Бећковић, и то већином они који су школовани. Пре Вука Бећковића прославио се капетан Мркоје Бећковић, једини официр редовне војске (погинуо је у Мојковачкој бици 1916). Капетан Милета Бећковића убијен је на Брегалници 1912. Матијин деда Ниша Вујов био је председник ровачке општине и народни посланик Подгоричке скупштине 1918.

Матији је инспирација и Вујо Бећковић, па зато у документима чува текст из *Гласа Црнојораца* из децембра 1901, где је описан Вујов ратнички пут.

„У нашим крајевима чувени Бећко Драшковић био је дјед покојног командира Вуја. Покојников отац умро је врло млад, те он није знао за другог оца осим свога доброг дједа Бећка, па се зато и презивао: Вујо Бећков.

Бећко Драшковић и његова кућа у то доба били су чувени и у највећим круговима наше домовине, особито је Бећко Драшковић био пао у око граховског витеза, великог Војводе Мирка Петровића, који је из своје наклоности и милости некада Бећку Драшковићу и кумовао.

И ако Бећку није било суђено да свога сина васпита слично себи, ипак је у своме унуку Вују добио своју вјерну слику. Још од својих 14 година покојник је примио у своје јуначке руке танку пушку и ступио у ред црногорских бораца. Кад му је било 18 година, због његових ратних заслуга имао је под својом

командом 100 војника, будући постављан за стотинаша (старог официра). Стари људи који га памте у младости, кажу да је његова појава била величанствена, па га ми младог таквог не памтимо јер је непријатељски куршум још године 1862. покварио, или боље рећи позлатио његово јуначко лице.

Када су постали први командири и подкомандири у Црној Гори, Вујо Бећков буде постављен за подкомандира баталеону ровачком, у ком је звању био цијелога посљедњег турско-црногорског рата. Где је год требало непријатељу дати одсудну битку, свуда је Вујо Бећков први ударао ногом у шанац и рекао: 'За мнош ко је јунак.' И у чувеном боју на Вучјем Долу херојски се одликовао, којом су приликом три непријатељске главе пале у његове јуначке руке и поврх тога у истом боју допао је рана. Никаквог боја није било у коме није или непријатељски главе сјекао или рана допануо; ма је овог последњег више било јер су се више пута његове јуначке кости морале калемити мезгром своје крви, као што и сам покојник говораше: 'Гдје год сам хтио да нешто учиним, свуда сам погинуо.'

Посебно ће на Матију оставити дубок утисак прича о Марку Таушану, претку с мајчине стране, који је и у народну песму ушао (песма која је код Вука Караџића забележена под именом *Пој Драјовић и Марко Таушан*).

Кад сам се пробудио, није га било

Породица Бећковић ће до почетка Другог светског рата живети у Сенти и Новом Саду, где је Вук на крају био на служби у Петроварадинском гарнизону. Кад се заратило, породица је стигла код фамилије у Веље Дубоко, у Ровца.

Вук Бећковић је сматрао да је војска капитулирала и да официри у том рату треба да остану по страни. Грађански рат, поготово у Црној Гори, био је немилосрдан, а он као официр краљевске војске, веран својој заклетви, није могао да буде неодређен. Браћа, од којих су неки већ били у партизанима, преко ноћи су пребегла код брата у четнике. Није имао куд. Морао је са својим саплеменицима. Кренуо је у шуму, држећи се углавном свог краја – изабран је за команданта ровачког четничког батаљона. Водио је бригу о својим људима и веровао да ће после рата сви одговорати за своје поступке, ма на којој страни се борили.

Милован Ђилас у својој књизи *Революционарни рай* као један од челника партизанског покрета у Црној Гори, између осталог, дочарава атмосферу у којој се тај рат водио: „Морали смо се повлачити: имали смо једино два излаза, а нарочито смо се бојали да нам необезбеђени излаз уз Рзачу не за-

творе Ровчани, којима је командовао Вук Бећковић, мој колега из колашинске гимназије и отац песника Матије Бећковића. Али Вук се бринуо само за своја Ровца, па смо се комотно – обема сустопицама – извукли из морачке провалије...”

Вук Бећковић је 1943. добио и другог сина – Љубомира, Љуба, а Зорка ће родити и ћерку Љубицу, посмрче. Јер, ратни вихор одвешће Вука далеко од завичаја, у Босну и даље... Да ли до Јасеновца или до словеначких јама Турјак, заједно са својим војницима (у рату су му погинула четири брата, а он пети је одступио и „нестао“).

У том повлачењу с њим је и супруга Зорка са децом, а онда су се заувек растали. Зорка Бећковић вратила се са децом у село, у Веље Дубоко.

Вук Бећковић је имао тридесет пет година.

Матија ће се сећати:

„Прво како се сећам оца, јесте да смо загрљени заноћили и заспали у истом кревету, а кад сам се пробудио, њега није било ни у мом загрљају, ни у кревету, ни у кући. Где је и зашто га нема, свима је било јасно, осим мени. И кад сам све разумео, моја жалост није прошла. Мајка ће до краја живота носити у ташни очеве еполете и уверење о положеном официрском испиту, и да је тај испит положио ‘као најбољи међу две хиљаде кандидата.’“

Као зрео песник Матија ће му посветити једну од својих најлепших песама:

*Нико није већи од оца
Камоли син
Нији је иједан оџац,
Раван оцу
Ако има сина
Који зна шџа је оџац,
Једино ако ја нема.*

...

*Синови су очеви
Али ниједан син није Оџац...*